

הרקולס

ושינויים קלים לתרבות הרומית.

כוח בלתי רגיל, אומץ, תושייה ותעוזה הם מהתכונות המאפיינות את הרקולס וגם התלהבות ורגשנות מופרות לעתים. הוא חבר נאמן שלוקח סיכונים אדירים אבל גם אויב מר הנוקם נקמה אימה. במהלך חייו, במיוחד בצעירותו שזורים אירועים של פזיזות, חוסר יכולת לשלוט בזעמו, להעריך את כוחו האדיר ואת תוצאות השימוש בו.

על שמו קרויים עמודי הרקולס, שני צוקים הנמצאים בכניסה המזרחית למצר גיברלטר.

1 הרקולס במיתולוגיה היוונית

פסל ברונזה של הרקולס מהמאה השנייה לפנה"ס. מוצג כיום במוזיאון גימה שבפריז.

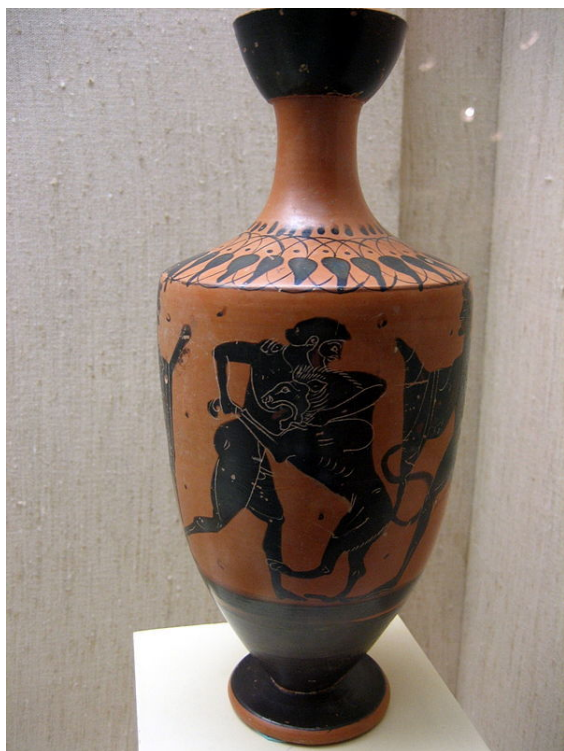
הרקולס- התקופה הרומית, ברונזה, מוזיאון הלובר

הרקולס (ביוונית: Ἡρακλῆς, הרַקְלֵס; בלטינית: **Hercules**) הוא גיבור אלוהי מן המיתולוגיה היוונית והמיתולוגיה הרומית. בנם של ראש האלים היוונים זאוס ובת התמותה אלקמנה (אשת אמפיטריאון). אחד המפורסמים שבגיבוריה האגדיים של יוון העתיקה, מופת הגבריות, אבי שושלות המלכים בעולם ההלניסטי, אשר לחם בשם האלים האולימפיים נגד כוחות השאול, מפלצות ושאר כוחות ארכאיים. כך מוצג הרקולס בתרבות ההלניסטית והרומית כאיש אשר ניצחונותיו "הפכו את העולם למקום בטוח יותר לבני האדם".

משמעות השם הראקלס הוא "תהילת הרה". השם בא ללעוג להרה, שכן הוא אינו בנה, אלא פרי בגידותיו של זאוס, בעלה; "הרקולס" הוא הגרסה הרומית לשם שאומץ בהמשך בעולם המערבי. פולחן הרקולס, שכלל טקסים לכבוד הגיבור וגם האל היה נהוג בכל רחבי העולם ההלניסטי (פסטיבל ההרקלאה) והועתק במלואו בתוספות

10. ללכוד את שוריו של גריאון שישב באי האגדי אריתאה.
11. להביא שלושה תפוחי זהב שגדלו בגןן של ההספרידות (ארבע נימפות אחיות בגן האושר שבקצה העולם).
12. לתפוס ולהביא את קרברוס, כלב בעל שלושה ראשים ששמר על שערי ממלכת השאול.

1.2.1 המטלה הראשונה - האריה מנמאה

הרקולס נאבק באריה מנמאה. כד מאתונה, המאה החמישית לפנה"ס.

האריה מנמאה, בנה של המפלצת אכידנה, שכן בנמאה מצפון לארגוס. הוא היה מגיח ממערה בעלת שני פתחים ומשמיד כל מי שמצא בדרכו. כמטלה ראשונה שלח אוריסתאוס את הרקולס להביא לו את עור האריה.

הרקולס טיפס על ההר, פילס דרך בסבך השיחים, לפנות ערב הבחין באריה הענק וירה בו חץ. עורו של האריה היה בלתי חדיר לכלי נשק אנושיים והחץ החליק מעליו בלא שיעורר את תשומת לבו. החץ השני פגע בחזהו של האריה, אך גם הוא לא חדר אל תוך גופו אלא צנח בין רגליו. אז הבחין האריה בהרקולס וזינק לעברו. הרקולס הלם באלה על ראש האריה אך האלה שהייתה עשויה מענף עץ זית, נשברה.

האריה לא נפגע, רק עיניו התערפלו והוא נסוג למערה. הרקולס חסם את הפתח האחורי של המערה ופרץ מפתחה הקדמי. הרקולס שהבין שנשק לא יועיל לו החליט להאבק באריה בידיים חשופות. הוא תפס את האריה מגבו כדי לא להפגע מצפורניו החדות מכל נשק ולפת בעוצמה את צווארו. וכך בעודו דורך בכפות רגליו על בהונותיו של האריה ומחשק בירכיו את צלעותיו, חנק אותו הרקולס למוות.

האריה מת, אך מכיוון שעורו היה חסין מפני כלי נשק, אי אפשר היה לפשוט אותו בעזרת סכין. הרקולס השתמש בצפורני האריה

לפי האגדה, חשק זאוס, אל השמים ובכיר האלים היוונים, באלקמנה. כדי לזכות בה התחזה לבעלה אמפיטריאון וקיים עמה יחסי מין בזמן שבעלה נעדר. ממפגש זה נולד הרקולס, שבזכות היותו בנו של אל, ניחן בחוזק על אנושי. האלה הרה, אשתו של זאוס, הידועה באגדות היווניות כאישה נוטרת טינה ונקמנית, שנאה את הרקולס מיום היוולדו בגלל היותו סמל לבגידתו של בעלה. היא רדפה את הרקולס כל ימי חייו, שנאתה מהווה ציר מרכזי ברבות מהאגדות על הרקולס.

כבר בהיותו תינוק שלחה הרה שני נחשים כדי להרגו בעריסה. למשמע הקולות מחדר הילדים, נזעקו הוריו אל החדר. הם מצאו את הרקולס, שכבר אז ניחן בכוח בלתי רגיל, צוחק ובידיו שני הנחשים שחנק (בגרסה אחרת, החזיק אותם לאחר שריצץ את גולגולתם), בעוד אחיו איפיקלס צורח מפחד. מסופר שאת המורה לנגינה לינוס הרג בשוגג כאשר השליך לעברו לירה בתגובה נזעמת לדרישת המורה להקפיד על שעות הנגינה שלו. אמפיטריאון חשש שתקריות מסוג זה יישנו ולכן שלח את בנו לחיות בין הרועים.

הקנטאור כירון חניך את הרקולס. כשגדל, על פי סיפורו של פרודיקוס, הוא פגש בצומת דרכים שתי דמויות- את ארטה וקקיה (רוע). קקיה הציעה לו נוחות, הנאות ועושר אם ילך בדרכה. ארטה הציעה לו רק תהילה תמורת מאבק מתמיד ברוע. הרקולס בחר בדרכה של ארטה.

1.1 נישואיו הראשונים של הרקולס

בבגרותו נשא הרקולס לאישה את בתו של קראון, מגארה, והיא ילדה לו שלושה בנים. בהתקפת טירוף שהביאה עליו הרה, זרק הרקולס לאש את אשתו ואת שלושת בניו והרגם (לפי גרסה אחרת רק את הבנים). כששבה אליו שפיותו החליט להתאבד, אולם חברו תסאוס מנע ממנו לעשות כן.

כדי לכפר על חטאו הנורא הלך הרקולס לשאול בעצתו של האורקל של דלפי. הפיתיה שלחה אותו לשרת את דודנו אוריסתאוס, מלך מיקנה במשך עשר שנים ולבצע כל משימה שייבחר זה להטיל עליו. במשך תריסר שנים היה הרקולס כפוף לאוריסתאוס שהחליט להטיל עליו עשר משימות קשות. לאחר שהרקולס סיים לבצע אותן הכריז אוריסתאוס כי המשימה השנייה והחמישית לא בוצעו בהתאם לכללים ולכן יש להוסיף עוד שתיים. משימות אלה ידועות בשם **שנים-עשר מעללי הגבורה**.

2.1 שנים-עשר מעללי הגבורה

1. הריגת אריה אכזר שחי בעמק נמאה.
2. הריגת ההידרה, נחש מים בעל 9 ראשים.
3. לכידתה של האיילה מקריניאה.
4. צייד הזיר הבר מהר ארימנתוס.
5. ניקוי הרפתות של אוגיאס מלך אלס תוך יום אחד, היו שם 3,000 שוורים ולא ניקו אותן 30 שנה.
6. הריגת ציפורי סטימפליה שניזונו מבשר אדם.
7. ללכוד את שור הבר שבאי כרתים.
8. ללכוד את הסוסות הפראיות של דיומדס, מלך תרקיה, שניזונו מבשר אדם.
9. להשיג את ההגורה של היפוליטה מלכת האמזונות.

3.2.1 המטלה השלישית - האיילה מקריניאה

כמטלה שלישית ציווה אוריסתאוס על הרקולס לתפוס ולהביא אליו את האיילה בעלת קרני הזהב ששוטטה בקריניאה שבארקדיה. טיאגטה בת אטלס שנמלטה מחיזוריו האלימים של זאוס הקדישה את האיילה לאלה ארטמיס כאות תודה על עזרתה.

הרקולס לא רצה להרוג בחיזיו את האיילה המקודשת לאלה. לכן, רדף אחריה במשך שנה תמימה. במרוצתו הגיע עד לנהר איסטרוס (הדנובה) ואל הארץ האגדית שבירכתי צפון. שם עמד מתפעל למראה עצי הזית היפים והחליט לקחת מהם ולנטוע אותם באולימפיה. הוא ביקש מיושבי המקום ההיפרבוראים לקחתם והם נענו לבקשתו.

בתום אותה שנה רצה האיילה בשארית כוחותיה לעבר הר ארטמיס, וכשניסתה לחצות את הנהר לדון השיג אותה הרקולס. הוא נשא אותה בזרועותיו, וכאשר עבר בארקדיה נתקל באפולו ובארטמיס שגערו בו על ששלח יד בחיה הקדושה. הרקולס שיכנע אותם שהדבר נכפה עליו, המשיך בדרכו והביא את האיילה למיקנה.

4.2.1 המטלה הרביעית - החזיר מהר ארימנטוס

הרקולס וההידרה, תמונה מאת גוסטב מורו, 1867

הרקולס נאבק בחזיר מהר ארימנטוס; פסל מאת לואיס טואילון, 1904

המשימה הבאה שהטיל אוריסתאוס על הרקולס הייתה להביא את חזיר הבר ששכן בהר ארימנטוס. החזיר היה פושט על אזור פסופיס וזורע הרג והרס. בדרך התארח הרקולס אצל הקנטאור פולוס שהגיש לו בשר צלוי, אף שקנטאורים נוהגים לאכול רק בשר נא. פולוס שמר אצלו את כד היין המשותף לכל הקנטאורים, אך חשש למזוג ממנו לאורחו. הרקולס הרגיע אותו ופתח את הכד. לריח היין הבלתי-מהול נזעקו הקנטאורים, חמושים בסלעים ועצי אשוח. כשפרצו למערה הניס אותם הרקולס בגזרי עצים בוערים ובמטחי חיצים.

הרקולס רדף אחריהם ואחר כך חזר למערתו של פולוס. כאשר

כדי לחתוך את העור. מאז נהג הרקולס להתעטף בעור הזה כשריון וראש האריה שימש לו כקסדה. כשהופיע כך במיקנה נבהל אוריסתאוס ומאז אסר עליו להיכנס העירה עם שללו. תמונת הקרב בין הרקולס והאריה הנמאי או הרקולס עוטה את עור האריה הם מוטיבים נפוצים באמנות הפלסטית בתרבות המערבית וגם במזרח. על מנת לשבח את ניצחונו של הרקולס נקבעו "המשחקים הנמאים" ביוון.

2.2.1 המטלה השנייה - ההידרה מלרנה

המטלה השנייה הייתה להרוג את ההידרה, מפלצת המים מאגם לרנה. היא שכנה במאורה ליד מעיינות נהר אמימונה, והייתה משכשכת בביצות העמוקות שהשתרעו מסביב. היה לה גוף של כלב ותשעה ראשי נחש, שאחד מהם היה בן אלמוות. היא ירקה ארס מפיה, ונשיפותיה היו קטלניות. היא הייתה מגיחה מהביצות, טורפת בעלי חיים ומשמידה יבול בשדות.

הרקולס הגיע למקום במרכבה שבה נהג אחיינו איאולאוס בן איפיקלס. הרקולס מצא את מאורת ההידרה, ובירי חיצים בוערים אילץ את ההידרה לצאת ולפת אותה בזרועותיו. ההידרה נצמדה אליו בלפפה. לעזרתה נחלץ גם סרטן ענק, אותו שלחה הרה, שצץ מתוך הרפש ונשך את רגלו של הרקולס. את הסרטן מעך הרקולס בעקבו, אבל את ההידרה התקשה הרקולס להרוג, מכיוון שכל ראש שרוצץ באלתו הצמיח מיד שני ראשים חדשים. אז קרא הרקולס לעזרתו את איאולאוס. איאולאוס הבעיר אש בחורשה ובענפים בוערים צרב את צווארי הראשים הכרותים. כך מנע מהם לצמוח מחדש. את הראש בן האלמוות כרת הרקולס, קבר אותו לצד הדרך, והניח עליו סלע ענק. הוא שיסע את גוף ההידרה וטיבל את חיציו בארסה. מאז כל פציעה מחיצים אלו הייתה קטלנית.

כאשר שב הרקולס למיקנה טען אוריסתאוס כי המטלה לא בוצעה כראוי מכיוון שהרקולס נעזר באיאולאוס.

7.2.1 המטלה השביעית - השור מכרתים

הרקולס נאבק בשור מכרתים. פרט מעיטור כד בסגנון הדמות השחורה מאתונה, 480 לפנה"ס - 470 לפנה"ס.

כמטלה שביעית ציווה אוריסתאוס על הרקולס לתפוס את השור מכרתים. מספרים שהיה זה השור הלבן, שפוסידון שלח מבטן הים למלך מינוס. מינוס נדר לזבוח את השור לאל, אך הפר את נדרו. הוא שמר את השור הלבן לעצמו, ובמקומו זבח לאל שור רגיל. כתגובה למעשה החטא של מלך מינוס גרם פוסידון לאשת מינוס פסיפאה להתאהב בשור הלבן ולשכב איתו. לאחר קיום יחסי המין נעשה השור אלים ופרוע. הרקולס השתלט עליו והביא אותו למיקנה, הציגו לעיני אוריסתאוס ואז שיחרר אותו. השור נדד עד למרתון ושם הציק לתושבי האזור עד שהומת לבסוף בידי תזאוס.

8.2.1 המטלה השמינית - סוסות דיומס

המטלה השמינית שהטיל אוריסתאוס על הרקולס הייתה לתפוס ולהביא למיקנה את ארבע סוסותיו של דיומס. דיומס היה מלך תראקיה ושלט בביסטונים שהיו שבט אלים ופראי. את סוסותיו, שניזונו מבשר אדם, קשר בשלשלאות לאבוסיהן ונהג לפטם אותן בבשר אורחיו.

הרקולס הגיע בלילה אל ארמונו של דיומס, חדר לאורווה בחשאי והתגבר על השומרים. את אחד השומרים השליך לאבוס המגואל בדם, והסוסות הרעבות טרפו אותו וגרסו בשיניהן את עצמותיו. הרקולס הוביל את הסוסות לחורש על חוף הים, הפקיד אותן בידי ידידו אבדרוס, ושב עם מלוויו כדי להדוף את הביסטונים שרדפו אחריו. לאחר שהביס אותם והרג את דיומס, חזר הרקולס לחוף וגילה שהסוסות טרפו בינתיים את אבדרוס.

הרקולס קבר את ידידו ויסד במקום את העיר אבדרה. את הסוסות רתם למרכבה והדהיר אותן למיקנה. אוריסתאוס ציווה לשהרר אותן, והן עשו את דרכן צפונה אל הר אולימפוס, שם השמידו אותן חיות טרף.

9.2.1 המטלה התשיעית - חגורת היפוליטה

לשם ביצוע המטלה התשיעית הרחיק הרקולס עד לחופי הים השחור. הוא נשלח להביא את חגורתה של היפוליטה מלכת

הרקולס הורג בחציו את הציפורים בסטימפליה. פרט מעיטור כד בסגנון הדמות השחורה מאטיקה, 540 לפנה"ס לערך. מוצג כיום במוזיאון הבריטי בלונדון.

חזר למערתו של פולוס מצאו הרקולס מת. בהיעדרו בדק פולוס חץ מחיציו של הרקולס וניסה להבין מה מקור כוחו. החץ נשטט מידי, שרט את רגלו, וסקרנותו עלתה לו בחייו.

הרקולס הלך משם לארימנתוס, מצא את מאורת חזיר הבר והניס אותו בצעקות מסבך הצמחייה לעבר אזור מכוסה בשלג עמוק. לאחר שעיף אותו במרדף קשר אותו והביאו למיקנה.

5.2.1 המטלה החמישית - ניקוי רפתות אוגיאס

המטלה החמישית שהטיל אוריסתאוס על הרקולס הייתה לנקות את רפתותיו של אוגיאס מלך אלים

הרקולס בא אל אוגיאס והציע לו לנקות את הרפתות תמורת עשירית מהבקר. אוגיאס הקשיב בלגלוג ספקני, אך בכל זאת נענה להצעה, בתנאי שהזבל יפונה עד רדת הערב.

הרקולס חפר תעלה אל החצר, היטה אליה את הנהרות פניוס ואלפאוס, ומצידה השני של הרפת חפר תעלה שתנקו את המים בחזרה אל אפיקיהם. מי הנהרות שטפו וסחפו את הדומן מהחצר ומהרפתות. אך בערב, כשנשלמה המלאכה, התכחש אוגיאס להבטחתו וסירב לתת להרקולס את מכסת הפרות. הדבר הובא לפני בוררים, ופילאוס בנו של אוגיאס אף העיד ביושר כנגד אביו. אוגיאס כעס על בנו וגירש אותו ואת הרקולס מהעיר.

כשחזר הרקולס למיקנה, סירב אוריסתאוס להכיר בניקוי הרפתות כמטלה שבוצעה כהלכה, מכיוון שלדבריו פעל הרקולס לשם רווח.

6.2.1 המטלה השישית - הציפורים מסטימפליה

בסטימפליה שבארקדיה השתכנו סביב האגם סיעות ציפורים בעלות ציפורניים, כנפיים ומקורים מפליו. הן היו עטות על כבשים ופרות, ולא נרתעו מלנעוץ את מקור המתכת שלהן גם באנשים.

כשהגיע הרקולס, הסתתרו הציפורים ביערות העבותים שצמחו סביב האגם. הרקולס קיבל מאתנה רעשן נחושת גדול שהתקין עבורו הפיסטוס. הרקולס התייצב בראש ההר והחריד ברעשן את הציפורים. כאשר הציפורים התעופפו מעל יער השמיד אותן הרקולס בחיציו.

10.2.1 המטלה העשירית - עדר הבקר של גריאון

המפלצת כריסאור והסוס המכונף פגסוס נולדו מתוך גופה של הגורגונה מדוזה כאשר כרת פרסאוס את ראשה. פגסוס מצא את מנוחתו באורות האלים ואילו כריסאור הוליד מקלירואה, בתו של אוקיינוס, יצור כלאיים נוסף - גריאון הענק, שהיה בעל שלשה גופים דבוקים זה לזה במותניהם. גריאון ישב באי אריתיה, ליד שטף האוקיינוס המקיף כטבעת את העולם. שם היה לו עדר של פרות אדומות. את הפרות רעה עבורו אוריטיון בעזרת הכלב אורתוס. כלב זה, שהיה בעל שני ראשים, נולד למפלצות הכתוניות טיפון ואכידנה.

מטלתו העשירית של הרקולס הייתה ליטול מגריאון את עדר הבקר שלו, ולהביאו למיקנה. הוא הרחיק עד גבולות העולם המיושב והגיע לטרטסוס (תרשיש), ובמצר שבין קצה אירופה וקצה אפריקה הציב את צוקי גיברלטר שנקראו על שמו.

כשהליוס, אל השמש, קפח בקרניו על ראשו, איים עליו הרקולס בחיצו, והאל השאיל לו את ספל הזהב שבתוכו שט כל לילה באוקיינוס בשובו אל המזרח. הרקולס הפליג בספל הזה לאריתיה, שם רוצץ באלתו את ראשיו של הכלב אורתוס, הרג את הרועה אוריטיון ולבסוף קטל בחיצו את גריאון עצמו. בספלו של הליוס הוביל הרקולס את העדר לטרטסוס, החזיר את הספל להליוס ופנה ליוון.

בדרך נלחם הרקולס בליגורים, שניסו לגזול ממנו את הבקר. כשאזלו חיצו, רגם את הליגורים בסלעים שזאוס המטיר למענו מהשמים. בקצה איטליה נמלט שור אחד, שחה לסיציליה והרקולס שיצא בעקבותיו מצא אותו לבסוף ברפתו של המלך אריקס. המלך השחצן הזמין את הרקולס לקרב היאבקות. שלוש פעמים הכריע הרקולס את המלך עד שהרגו. כשהמשיך בדרכו צפונה, לאורך חוף הים האדריאטי, שילחה הרה בעדרו זבובי בקר. בעמל רב אסף הרקולס את הפרות המוכות שנפוצו בהרי תראקיה. הוא מילא את אפיקו של הנהר סטרימון בסלעים, חצה את הנהר עם העדר והגיע ללא תקלות עד ללשון היבשה ליד קורינתוס. שם, על צוק נישא, עמד הענק אלקיאונאוס ורגם אותו בסלעים. הרקולס הדף באלתו סלע שהושלך אליו והסלע שב בתנופה כפולה ומחץ את הענק.

לבסוף הביא הרקולס את העדר למיקנה, שם זבח אותו אוריסתאוס להרה.

11.2.1 המטלה האחת-עשרה - תפוחי הספרידות

הרקולס השלים עשר מטלות, אך מכיוון שאוריסתאוס לא הכיר במילוי שתיים מהן (קטילת ההידרה וניקוי רפתות אוגיאס) הוא שלח אותו למטלה אחת-עשרה. את העץ המניב תפוחים מזהב העניקה גאיה כשי כלולות לזאוס והרה. הוא ניטע במקום סתר, ועל תפוחיו השגיהו ארבע "נערות המערב", ההספרידות, בעזרתו של הנחש לאדון.

מכאן ישנן שתי גרסאות לסיפור:

- גרסה ראשונה: את מקומו של העץ ידע נראוס שר הים. הרקולס תפס אותו כשהיה שקוע בשינה ולא הרפה ממנו, על אף שנראוס ניסה להתחמק בלובשו צורות שונות ומשונות. לבסוף פצה האל הזקן את פיו וגילה לו את מקום הסתר. הרקולס הגיע לגן, הרג את הנחש ונטל מהתפוחים.
- גרסה שנייה: בדרכו נקלע הרקולס למקום שבו עומד אטלס ונושא את השמים. אטלס שרצה לנוח ביקש מהרקולס להחליפו, והרקולס הסכים בתנאי שאטלס יביא

הרקולס נלחם באמזונה. פרט ציור על כד בסגנון הדמות השחורה, אטיקה, 530 לפנה"ס - 520 לפנה"ס. מוצג כיום במוזיאון הלובר שבפריז.

הרקולס נלחם בגריאון (אוריטיון הגוסס מוטל על הרצפה). פרט ציור על כד בסגנון הדמות השחורה, אטיקה, 540 לפנה"ס לערך. מוצג כיום במוזיאון הלובר שבפריז.

האמזונות. את ההגורה נתן לה ארס, אל המלחמה היווני. האמזונות היו שבט של נשים לוחמות. הן רכבו על סוסים ועסקו במלאכות גברים. לעתים הייתה אחת מהן פורשת, מוצאת גבר, שוכבת איתו וחוזרת למחנה. האמזונות גידלו רק את הנקבות ומן הזכרים היו נפטרות. הן נהגו לכרות את שדן הימני, כדי שלא יפריע להן לירות בקשת, ולכן נקראו אמזונות (נטולות שד). בשד השמאלי היניקו את בנותיהן.

הרקולס גייס חיל מתנדבים, נחת בנמל תמיסקירה ונפגש עם היפוליטה. היא הוקסמה למראה עוצמתו והבטיחה לתת לו את חגורתה. אבל הרה לבשה דמות של אמזונה והפיצה את השמועה שהנוכרים שהגיעו בספינה מתכוננים לחטוף את המלכה. האמזונות קפצו על סוסיהן ותקפו את היוונים. במהומה הרג הרקולס את היפוליטה ולקח את חגורתה.

שנחלש, ואז מעך את צלעותיו והמיתו.

בשובו, כשעבר במצרים, נקלע הרקולס לארמונו של המלך בוסיריס. מצרים לקחה אז בבצורת ממושכת, והמלך למד מפי הנביא פראסיוס מקפריסין, שהפוריות תשוב אל ארצו רק אם יזבח לזאוס איש נוכרי מידי שנה בשנה. בוסיריס זבח את הנביא עצמו, והמשיך לזבוח נוכרים שהגיעו למצרים. לצורך זה תפסו גם את הרקולס. אך כשהובל הרקולס לבוש מחלצות אל המזבח הוא ניתן את כבליו, הרג את בוסיריס ובנו ועשה שמות בשומריו.

בדרכו ליוון עבר הרקולס ליד הצוק שאליו רותק פרומתאוס. כשראה את העיט יורד כדרכו לנקר את כבדו של הטיטאן הכבול, שילח בו הרקולס חיץ קטלני. בהסכמת זאוס שיהרר את פרומתאוס.

כאשר חזר ליוון נתן הרקולס את התפוחים לאוריסתאוס אך הוא החזירם לרקולס שנתן אותם לאתנה והיא החזירה אותם לידי ההספרידות, כי לא ניתן לאדם בן תמותה להחזיק בפירות בני האלמות.

12.2.1 המטלה השתים-עשרה - העלאת קרברוס

כמטלה אחרונה, המטלה השתים-עשרה, נדרש הרקולס להעלות ממעמקי השאול את הכלב קרברוס, המוצב כזקיף בשער ממלכת המתים. היה זה יצור שמצוארו צמחו שלושה ראשי כלב, נחש שימש לו כזנב, וראשי נחשים ביצבצו מגבו.

בטייגרון שבקצה הפלופונסוס ירד הרקולס לממלכתו של האדס. כשהופיע הגיבור בשערי השאול, נסו מפניו כל המתים מלבד שניים: הגורגונה מדוזה ומלאגרוס מקלידון. הרקולס רצה לדקור את מדוזה, אך נוכח לדעת שהיא צל חסר חיים.

הרקולס התייצב לפני אל המתים וביקש רשות להעלות את קרברוס. האדס הערמומי הסכים, אך הציב תנאי: הרקולס לא ישתמש בנשק. הרקולס התעטף בעור האריה, תפס בצווארו של הכלב ולפת אותו בחוזקה עד שהכניעו.

בעזרת זאוס אביו העלה הרקולס את קרברוס ממעמקי השאול והביאו למיקנה. לאחר שהציגו לעיני אוריסתאוס החזיר את הכלב אל השאול. בזמן שהותו בשאול שוחח הרקולס עם מלאגרוס מקלידון, הרקולס התלהב מהגיבור ושאלו אם יש לו אחות דומה לו שפנויה לנישואין. מלאגרוס סיפר לו על אחותו דיאנירה והרקולס יצא מהשאול והלך לבקש את ידה.

3.1 נישואיו השניים של הרקולס

לדיאנירה בת אוינאוס מקלידון היה מחזור שהרתיע את כל אלה שחשקו בה. היה זה אכליוס אל הנהר. הוא נהג לבוא אל ארמונו של אביה, פעם בדמות פר, פעם כנחש, ולעתים בדמות אדם בעל ראש שור שמפלי מים גולשים מסבך זקנו.

ואז הופיע הרקולס והתמודד עליה עם אכליוס, הרקולס ניצח ונשא את דיאנירה לאישה. פעם בשעת סעודה הביא נער אחד לרקולס מים לרחוץ ידיו ובטעות שפך אותם עליו. הרקולס כעס והלם בנער באגרופו ובשוגג הרגו. אבי הנער סלח לו אך הרקולס בחר לצאת לגלות והלך צפונה עם דיאנירה.

בדרך הם הגיעו לנהר הסוער אואנוס ופגשו שם את הקנטאור נסוס שהיה מעביר אנשים מגדה לגדה תמורת שכר. בעת החצייה ניסה הקנטאור לחטוף את דיאנירה והרקולס ירה בו בקשתו והרגו. הקנטאור הגוסס נקם בהרקולס, ובנשימתו האחרונה הבטיח לדיאנירה שערכוב של דמו וזרעו בעל סגולה למנוע מהרקולס לבגוד בה.

הרקולס, אוהו ביד האחד אלה ובידו השנייה תפוח מתפוחי ההספרידות. פסל ברונזה מצופה זהב, המאה השנייה, פומפיי. הפסל נקבר לאחר שפגע בו ברק, והתגלה בחפירה ארכאולוגית בשנת 1864. מוצג כיום במוזיאון הוותיקן.

לו מהתפוחים. אטלס הניח על גב הרקולס את הנטל, יצא לדרך וחזר עם שלושה תפוחים. אבל מכיוון שטעם את טעמו המתוק של החופש עמד על דעתו שישלים בעצמו את המטלה ויביא את התפוחים לאוריסתאוס. הרקולס לכאורה הסכים, אך הסביר שנחוצה לו שהות על מנת לשים רפידה על ראשו, וביקש מאטלס שיקח ממנו לרגע את השמיים. אטלס הניח ארצה את התפוחים, עמס את משאו ואז הרים הרקולס את התפוחים ויצא לדרך.

ישנה גם גרסה שמשלבת בין השתיים, כלומר הרקולס השתמש בנראוס רק כדי לגלות היכן נמצא המקום, ובאטלס כדי לקחת את התפוחים, כיוון שהרקולס לא יכול היה לקחת אותם בעצמו עקב התנגדות ההספרידות.

כאן מסתיימת מחלוקת הגרסאות.

כשעבר בלוב נתקל הרקולס בענק אנטאיוס בן פוסידון, שנהג לאלץ את העוברים להיאבק איתו ובגולגולותיהם ריץ את גג מקדש אביו. אנטאיוס היה בלתי מנוצח כל עוד נגעו רגליו באדמה, שכן הקרקע הייתה מחדשת את כוחותיו (כיוון שאימו הייתה גאיה). הרקולס נוכח שאינו יכול להכריעו ולכן הרים אותו, השהה אותו באוויר עד

4 הרקולס בגרסאות מודרניות

- **משא-המיתוס של אטלס והרקולס**, מאת ג'נט וינטרסון, הוצאת ידיעות אחרונות, 2006.
- **הרקולס (סרט)** - חברת סרטי האנימציה וולט דיסני יצרה סרט פופולרי ומצליח בשנת 1997 אודות הרקולס
- **הרקולס: המסעות המופלאים** סידרה שהופקה בין השנים 1995 ל-1999
- **הרקולס**, האגדה מתחילה - סרט אקשן שיצא בשנת 2014 המתאר את עלילותיו של הרקולס ומלחמתו בכוחות הרשע.

5 לקריאה נוספת

- **גוסטאב שוואב**, אלים וגיבורים, (מגרמנית: חנה לבנת), אור יהודה: דביר, 2007. עמ' 177-220.

6 קישורים חיצוניים

4.1 מות הרקולס

מותו של הרקולס מתואר בהרחבה במחזה "נשות טרכיס" של סופוקלס; הרקולס חשק באיולה בת אוריטוס ולכן לאחר שאביה סירב יצא לכבוש את אוכליה. לאחר כיבושה לקח הרקולס את איולה ורצה לשאתה. אחד הזקנים בעיר גילה זאת לדיאנירה והיא נזכרה בשיקויו של נסוס, הקנטאור שהרקולס הרג בעזרת חץ מורעל, כך רצתה לשמר את אהבתו של הרקולס רק אליה כאשר משחה דיאנירה את כותנתו של הרקולס בדם הקנטאור, היא לא ידעה שהוא רעל, והרקולס מת ביסורים. כאשר לא יכול היה לסבול יותר את כאבו שכנע את בנו הילוס להטיל אותו אל מדורת האש ועלה בסערה אל האולימפוס. על פי המסורת האירוע התרחש בקרבת העיר טראכיס.

כששמעה דיאנירה על מצבו של הרקולס לפני מותו, הצטערה על מעשיה, נעצה סכין בליבה ומתה.

5.1 האל הרקולס

עם הגעתו למשכן האלים נתקבל בהערצה ובהערכה על ידי שאר האלים, התפייס עם הרה והתחתן עם בתה הבה, אלת הנעורים, והפך לפטרון הגיבורים, אל הגבורה והכוח. לעתים הוא מופיע גם כפטרון החלשים. אתרי פולחן ומקדשים רבים נבנו לכבודו, בהם הוא מוצג כגיבור שרירי, עוטה ראש אריה ומחזיק אלה.

2 הרקולס במיתולוגיה הרומית

הרומים אימצו את הרקולס כמעט ללא שינויים למיתולוגיה שלהם, אם כי מספר מהעלילות עברו עיבודים קלים אשר יתאימו לתנאים הגאוגרפיים של האימפריה הרומית. שניים מן הקיסרים הרומיים - קומודוס ומקסימינוס דאיה - הביעו הזדהות עם הרקולס. גם פולחן הרקולס הועתק כמעט בשלמותו מתרבות יוון לזו של רומי.

3 הרקולס בספרות היוונית והרומית

את ספורי הרקולס אפשר לקרוא במספר מקורות:

- במחזה 'הרקלס' מאת אוריפידס.
- במחזה נשי טרכיס מאת סופוקלס.
- בספר מטמורפוזות מאת אובידיוס (ספר תשיעי). מוזכר גם: בספר 11, 628; ספר 12, 309, 574; ספר 8, 15, 47, 231.
- הוא מוזכר באיליאדה בשיר יח' (משורה 107); בשיר יט' (משורה 87).
- 'הספרייה' מאת אפולודורוס, ספר ב' (ד', 12).
- הרקולס מתואר כמי שנפצע קשה, מנשיכת ההידרה ולא מצא מרפא, עד שהופנה לאזור הגליל המערבי בידי זאוס מלך האלים. לאחר מסע מפרך הוא מגיע ליעדו, מוצא צמח מרפא שהיה, אולי, הדס ונרפא באורח פלא. לכן, קראו היוונים למקום עקא=רפואה ביוונית קדומה, וכוונתם לעיר עכו.

7 מקורות הטקסט והתמונה, התורמים והרשיונות

1.7 טקסט

- הרקולס מקור <http://he.wikipedia.org/wiki/הרקולס?oldid=16179269> תורמים: Costello, דוד שי, Effib, אביהו, נועם אולשינקה, מאיר מ, עדן קוגן, Eranb, גילגמש, יובל מדר, SHIMONSHA, דורית, מלח השמים, Talmoryair, רחל1, Deror avi, Karpada, Jtmjtm, Noon, Arh, עמית אבידן, יום טוב, John Doe, טרול רפאים, Little Savage, Crazy Ivan, Matanya, בעל הבית, טיפש ט"ו בשבט, סקרלט, Cast, Syntag, ג'ו בלאק, שמחה, Odede, Felagund-bot, AlonBot, Denniss קייטי, MoOnY, חופש, Hidro, חי, Shony cool, אוברון, Aviadoss, Adibi1233, דניאל צבי, Ram Kaits, שנילי, Gidip, Gilgamesh, ורדה אורן, JAnDbot, תומר א, GilCahana, Echil, Asafpr, מוטי, אלון בן אריה, ShoobyD, יוסי, Havelock, Gveret Tered, אלירן, דוד55, Y.B, Rhone, יואלפ, Jacobs, תומר ט, Yoavd, AlnoktaBOT, המלך-האציל, ברוקולי, Marcus Cyron, טוסברהינדי, Adam nevo, SieBot, דני קרן, Hanay, חורתי, אנדר-יויק, Matanyabot, Itay Maman, Matanyabot, Lionster, Oyoyoy, RedBot, W, RedBot, Ubu92, גבריאלב9, אריה ה, EmausBot, Ofekalef, ברניאן, MerIfwBot, Ororor123123123, Neukoln, Hhhhjku, שרעטל, Daphharan, ביקורת, Legobot, Drorallon, הבודק 201 וגם אנונימי: 77

2.7 תמונות

- קובץ: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/71/Berlin-tiergarten_luetzowplatz_herkules_20050506_p1030069.jpg מקור: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/71/Berlin-tiergarten_luetzowplatz_herkules_20050506_p1030069.jpg רישיון CC-BY-SA-3.0 תורמים? האמן המקורי?
- קובץ: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4a/Commons-logo.svg> מקור: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4a/Commons-logo.svg> רישיון Public domain תורמים This version created by Pumbaa, using a proper partial circle and SVG geometry features. (Former versions used to be slightly warped). האמן המקורי Reidab SVG version was created by User:Grunt and cleaned up by 3247, based on the earlier PNG version, created by Reidab
- קובץ: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bc/Disambig_RTL.svg מקור: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bc/Disambig_RTL.svg רישיון CC-BY-SA-3.0 תורמים rotemliss האמן המקורי from Image:Disambig.svg
- קובץ: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/61/Gustave_Moreau_003.jpg מקור: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/61/Gustave_Moreau_003.jpg רישיון Public domain תורמים The Yorck Project: 10.000 Meisterwerke der Malerei. DVD-ROM, 2002. ISBN 3936122202. Distributed by DIRECTMEDIA Publishing GmbH. האמן המקורי גוסטב מור
- קובץ: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/58/Heracles.jpg> מקור: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/58/Heracles.jpg> רישיון CC-BY-SA-3.0 תורמים Original uploader was Chris O at en.wikipedia; transferred to Commons by User:Wikipeder using CommonsHelper en.wikipedia
- קובץ: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/82/Heracles_Geryon_Louvre_F55.jpg מקור: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/82/Heracles_Geryon_Louvre_F55.jpg רישיון Public domain תורמים Marie-Lan Nguyen (2006) האמן המקורי E Group jpg
- קובץ: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0d/Heracles_Pio-Clementino_Inv252.jpg מקור: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0d/Heracles_Pio-Clementino_Inv252.jpg רישיון Public domain תורמים Jastrow (2003) האמן המקורי לא ידוע
- קובץ: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/80/HeraklesStatuette.jpg> מקור: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/80/HeraklesStatuette.jpg> רישיון Public domain תורמים נוצר על ידי מעלה היצירה האמן המקורי User:PHGCOM
- קובץ: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ad/Herakles_Amazons_Louvre_F218.jpg מקור: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ad/Herakles_Amazons_Louvre_F218.jpg רישיון Public domain תורמים Jastrow (2006) האמן המקורי E Group English: Near Group E Louvre_F218.jpg
- קובץ: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d6/Herakles_Stymphalian_BM_B163.jpg מקור: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d6/Herakles_Stymphalian_BM_B163.jpg רישיון Public domain תורמים Jastrow (2006) האמן המקורי E Group English: E Group BM_B163.jpg
- קובץ: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/76/Hercules_fight_with_Nemean_lion_black_figure_Lekythos_by_the_Painter_of_Athens_581_Museum_of_Cycladic_Art_in_Athens.jpg מקור: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/76/Hercules_fight_with_Nemean_lion_black_figure_Lekythos_by_the_Painter_of_Athens_581_Museum_of_Cycladic_Art_in_Athens.jpg רישיון Public domain תורמים Painter_of_Athens_581_Museum_of_Cycladic_Art_in_Athens.jpg האמן המקורי User:Mountain
- קובץ: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/11/Lekythos_Cretan_bull_Louvre_F455.jpg מקור: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/11/Lekythos_Cretan_bull_Louvre_F455.jpg רישיון Public domain תורמים Jastrow (2006) האמן המקורי לא ידוע

3.7 רישיון לתוכן

- Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0